

Family Business Review

Ağustos 2021

MAKING AN
IMPACT THAT
MATTERS
since 1845

İçindekiler

Bazı alacakların yeniden yapılandırılması ve matrah artırımı

Sebahattin Erdoğan, Deloitte Türkiye, Vergi Hizmetleri, Ortak

4

Aile şirketlerinde Halefiyet Planı nedir, nasıl belirlenir ve Halefler nasıl değerlendirilir?

Lerzan Nalbatoğlu, DL Avukatlık Bürosu, Ortak

Ceren Tuğçe Savaşçı, DL Avukatlık Bürosu, Avukat

8

Risk yönetimi “bir başkasının” işi mi?

Murat Günaydın, Deloitte Türkiye, Risk Danışmanlığı, Direktör

12

AB sürdürülebilirlik dönüşümü için çitayı yukarı çekti: fitfor55

Mine İzmirli, Deloitte Türkiye, Sürdürülebilirlik Hizmetleri, Kıdemli Müdür

16

Kurumlar Vergisi mükellefleri ile diğer bazı kişilere Gerçek Faydalanıcı bilgisi bildirimini verme zorunluluğu getirdi

Kürşat Temel, Deloitte Türkiye, Vergi Hizmetleri, Müdür

20

Önsöz

Aile Şirketleri Bülteni'mizin yeni sayısına hoş geldiniz. Deloitte Private uzmanları olarak, aile şirketleri gündemine ilişkin hazırlamış olduğumuz ve farklı konu başlıklarını ele aldığımız yeni sayımızı keyifle okumanızı dileriz.

Aile şirketleri bültenimizin bu sayısında siz değerli okuyucularımıza vergi affı/barışı olarak da bilinen bazı alacakların yeniden yapılandırılması ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun teklifi yasaşının temel ilke ve maddeleri hakkında ön bilgi vermeyi amaçladık. Ayrıca aile şirketlerinin sürdürülebilirliği açısından büyük önem arz eden halefiyet planı hazırlanması konusunda uzmanlarımızın görüşlerine yer verdik.

Tüm şirketler gibi aile şirketleri için de kritik değere sahip, her adımda hayatımızda bulunan risk, riskin algılanması, yönetilmesi ve bunların sistematik olarak takibine yönelik periyodik şekilde yapılan risk değerlendirmeleri ne kadar amacına yönelik ve ne kadar sahiplenir durumda sorularına en iyi uygulamaları da göz önünde bulundurarak cevap vermeye çalıştık.

Kısaca fitfor55 olarak adlandırılan ve sera gazı salımlarının azaltılmasını sağlayarak Avrupa'nın 2050 yılına kadar dünyanın iklim açısından nötr ilk kıtası olmasını öngören Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın gerçekleştirilmesi yolunda dev bir adım atıldı. Aynı zamanda Türkiye'de de ihracatımızın yarısını gerçekleştirdiğimiz AB ile ticari ilişkilerimizi korumak; AB'deki Yeşil yatırımların Türkiye'ye çekilmesi ve yeşil dönüşümün desteklenmesini hedefleyen bir Eylem Planı yayımlandı. Bu paket ve eylem planı hakkında yazdığımız genel bilgilendirmenin ve ülkemizde hangi sektörlerin nasıl etkileneceğini incelediğimiz yazımızın sizlere yol göstereceğini umuyoruz.

Son olarak tüm ülkeler açısından büyük önem taşıyan vergi kaçakçılığıyla mücadele amacına yönelik Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı Vergi Amaçlarına Yönelik Şeffaflık ve Bilgi Değişimi Küresel Forumu'nun getirdiği yeni standartları paylaşmak istedik.

Yeni sayımızda ele aldığımız konuların sizler için faydalı olacağını ve yol göstereceğini umuyoruz. Aile şirketleri uzmanlarımıza sormak istediğiniz tüm konular ile ilgili bizlerle her zaman iletişime geçebilirsiniz. Keyifli okumalar ve sağlıklı günler dileriz.

Murat Günaydın

Deloitte Türkiye
Risk Danışmanlığı, Direktör
Aile Şirketleri Bülteni Editörü

Bazı alacakların yeniden yapılandırılması ve matrah artırımı

Sebahattin Erdoğan

Deloitte Türkiye
Vergi Hizmetleri, Ortak

Kamuoyunda vergi affı/barışı olarak da bilinen "Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi" 3/6/2021 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilerek yasalaşmıştır. Bu yazının amacı, detaylara girmeksizin sadece kanunun temel ilke ve maddeleri hakkında ön bilgi vermektir. Öncelikle belirtilmesi gereken husus ise bu kanunda yer alan birçok düzenlemenin daha önce çıkarılan benzer kanunlarla aynı hususları içerdığıdir. O nedenle daha önce benzer kanundan yararlananlar kendilerine uygulama örnekleri geliştirebilirler.

Bu kanunda da, benzer önceki kanunlarda olduğu gibi;

- Kesinleşmiş alacaklara,
- Kesinleşmemiş veya dava safhasında alacaklara,
- İnceleme ve tarhiyat aşamasında bulunan vergilere,
- Matrah artırımına,
- İşletme kayıtlarının düzeltilmesine,

- İşletmelerin bilançolarında yer alan gayrimenkuller ile amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetleri için yeniden değerlendirme yapma imkânına,
- Karşılıksız çıkan çek, protesto edilmiş senet, kredi kartı ve diğer kredi borçlarını zamanında ödeyemeyen kişilerin yükümlülüklerini yerine getirmeleri halinde geçmiş ödeme performanslarına ilişkin olumsuz kayıtların dikkate alınmamasının sağlanmasına

ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir. Yazımızın aşağıdaki bölümlerinde yukarıda yer alan vergisel hususlara dair bazı açıklamalara yer verilecektir.

Kanunun kapsadığı dönem

Kapsama giren alacaklar esas itibarıyla 30/04/2021 tarihi dikkate alınarak belirlenmiştir.

Bu tarihten (bu tarih dâhil) önceki dönemlere, beyana dayanan vergilerde ise bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannamelere ilişkin vergi ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamları Kanun kapsamındadır.

Buna göre;

- **Yıllık beyanname ile beyan edilen gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetleri** için 2020 yılı ve önceki yıllara ilişkin vergilendirme dönemleri
- **Vergilendirme dönemi aylık olarak belirlenen mükellefiyetler** (katma değer vergisi veya stopaj gelir vergisi) için Mart/2021 vergilendirme dönemi ve önceki dönemler
- **Vergilendirme dönemi 15 gün olan mükellefiyetler** için vergilendirme döneminin bitim tarihi ve beyanname verme süresinin son günü Nisan/2021 ayı ve öncesine rastlayan dönemler

kapsama girmektedir.

Kesinleşmiş alacaklar

Yapılandırma kapsamına giren kesinleşmiş alacaklar şöyledir:

- Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, ÖTV, Damga ve Emlak Vergisi gibi Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergiler ile bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamları (2021 yılı için tahakkuk eden motorlu taşıtlar vergisi ikinci taksiti hariç) ve vergi aslına bağlı olmayan vergi cezaları (usulsüzlük, özel usulsüzlük),
- Gümrük Kanunu ve ilgili diğer kanunlar kapsamında gümrük yükümlülüğü doğan ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı tahsil daireleri tarafından 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip edilen gümrük vergileri, idari para cezaları, faizler, gecikme faizleri, gecikme zammı alacakları,
- Sosyal güvenlik primi, emeklilik keseneği, işsizlik sigortası primi, SGDP, isteğe bağlı sigorta primleri ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zamları,
- Ecrimisil borçları,
- Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payları,

- Belediyelerin idari para cezaları ile su, atık su, katı atık ücreti alacakları, büyükşehir belediyelerinin katı atık ücreti alacakları ile büyükşehir belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idarelerinin su ve atık su bedeli alacakları ile bu alacaklara bağlı faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'i alacaklar,
- Yukarıda sayılanlar dışında kalan ve Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerince 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında tahsil dairesine takip için intikal etmiş olan asli ve fer'i amme alacakları (adli para cezaları hariç),
- Bazı idari para cezaları

Kesinleşmemiş veya dava sahasında bulunan alacaklar

Kanun içeriğine bakıldığında kesinleşmemiş veya dava safhasında bulunan alacakların aşağıdaki gibi 3 ana başlık altında toplandığı görülmektedir.

- Kanunun yayımı tarihi itibarıyla ilk derece yargı mercileri nezdinde dava açılmış ya da dava açma süresi henüz geçmemiş olan ikmalen, resen veya idarece yapılmış vergi tarhiyatları ile gümrük vergilerine ilişkin borçlar
- Kanunun yayımı tarihi itibarıyla ilgisine göre istinaf veya temyiz süreleri geçmemiş ya da istinaf/itiraz veya temyiz yoluna başvurulmuş ya da karar düzeltme talep süresi geçmemiş veya karar düzeltme yoluna başvurulmuş olan ikmalen, resen veya idarece yapılmış vergi tarhiyatları ile gümrük vergilerine ilişkin borçlar
- Uzlaşma aşamasında bulunan tarhiyatlar

Bu kapsama giren borçlar için kanunda öngörülen süre ve şekilde başvurularak kanundan yararlanılması mümkündür.

Matrah ve vergi aktarımı

Gelir ve Kurumlar Vergisi

Kanuna göre matrah artırımı; 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarına ilişkin olarak gelir ve kurumlar vergisi ile katma değer vergisi ve bazı gelir ve kurumlar vergisi stopajları için yapılabilecektir. Hatırlanacağı üzere bir önceki kanun ile 2016 ve 2017 yılları için matrah artırımı imkânı vardı. Bu nedenle bu kanunun tanıdığı bu imkân, o zaman ilgili yıllar için artırım yapmamış mükellefler için anlam ifade etmektedir. İlgili yıllar için eski kanun hükümleri kapsamında artırımda bulunan mükelleflerin şu an sadece son üç yıl için artırımda bulunmaları yeterlidir.

Benzer tüm kanunlarda olduğu gibi bu kanundaki temel unsurda, matrah artırımında bulunulan yıl için daha sonra **vergi incelemesi ve cezalı tarhiyat yapılmayacak** olmasıdır.

Artırım oranları 2016 yılı % 35 olmak üzere yıllık 5'er puan azalarak 2020 yılı için % 15 olarak belirlenmiş durumdadır. Artırılan matrahların belirli bir tutarın altında kalması halinde Asgari Artırım tutarları da kanunda yer almıştır. Buna göre artırdıkları matrahları bu tutarların altında kalan mükelleflerin artırım tutarları, ilgili yıllar itibarı ile asgari olarak bu alt limit tutarları olarak dikkate alınacaktır.

Katma Değer Vergisi

Katma değer vergisi mükelleflerinin her bir vergilendirme dönemine ilişkin olarak verdikleri beyannamelerindeki hesaplanan katma değer vergisinin yıllık toplamı üzerinden aşağıda belirtilen oranlarda katma değer vergisini artırmaları halinde ilgili dönemlere ilişkin katma değer vergisi incelemesi ve tarhiyatı yapılmayacaktır.

Bu kapsamdaki artırım oranları yıllık bazda %2 ile %3 arasında değişmektedir.

Ücret Stopajları

Ücretli olarak çalışanlardan vergi tevkifatı yapmaya mecbur olanların beyan ettikleri ücret ödemelerine ilişkin tutarların yıllık toplamı üzerinden aşağıda belirtilen oranlarda gelir (stopaj) vergisini artırmaları halinde, ilgili dönemlere ilişkin gelir (stopaj) vergisi incelemesi ve tarhiyatı yapılmayacaktır.

Bu kapsamdaki artırım oranları yıllık bazda %2 ile %6 arasında değişmektedir.

Serbest Meslek ve Kira Stopajları

Muhtasar beyannamelerinde yer alan söz konusu ödemelerine ilişkin gayrisafi tutarların yıllık toplamı üzerinden; aşağıda belirtilen oranlarda gelir (stopaj) vergisini artırmaları halinde, ilgili dönemlere ilişkin gelir (stopaj) vergisi incelemesi ve tarhiyatı yapılmayacaktır.

Bu kapsamdaki artırım oranları yıllık bazda %2 ile %6 arasında değişmektedir.

İşletme kayıtlarının düzeltilmesi

Eski benzer kanunlarda olduğu gibi bu Kanun ile işletme kayıtlarının düzeltilmesine de imkân sağlanmıştır. Buna göre;

İşletmede mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşlar

Mükellefler işletmede mevcut olduğu hâlde kayıtlarında yer almayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşları kendilerince veya bağlı oldukları meslek kuruluşunca tespit edilecek rayiç bedel ile 31/8/2021 tarihine kadar (bu tarih dâhil) bir envanter listesi ile vergi dairelerine bildirmek suretiyle defterlerine kaydedebilirler.

Buna göre aktiflerine kaydettikleri emtia için ayrı, makine, teçhizat ve demirbaşlar için ayrı olmak üzere özel karşılık hesabı açarlar. Emtia için ayrılan karşılık, ortaklara dağıtılması veya işletmenin tasfiye edilmesi hâlinde sermayenin unsuru sayılır ve vergilendirilmez. Makine, teçhizat ve demirbaşlar envantere kaydedilir ve ayrılan karşılık birikmiş amortisman addolunur.

Beyan edilen; makine, teçhizat, demirbaş ve emtiaların bedeli üzerinden tabi olduğu KDV oranların yarısı esas alınarak katma değer vergisi hesaplanır ve ayrı bir beyanname ile sorumlu sıfatıyla beyan edilerek, beyanname verme süresi içinde ödenir. Makine, teçhizat ve demirbaşlar üzerinden ödenen bu vergi, hesaplanan katma değer vergisinden indirilemez. Emtia üzerinden ödenen vergi genel esaslara göre indirilir.

Beyan edilen mallar özel tüketim vergisi konusuna giriyorsa, beyan eden ve alış belgelerini ibraz edemeyen mükellefler, bu malların beyan tarihindeki miktarı ve emsal bedeli üzerinden geçerli olan özel tüketim vergisini, beyanname verme süresi içinde ayrı bir beyanname ile beyan ederek aynı süre içinde ödemeleri gerekmektedir. Kalması halinde Asgari Artırım tutarları da kanunda yer almıştır. Buna göre artırdıkları matrahları bu tutarların altında kalan mükelleflerin artırım tutarları, ilgili yıllar itibari ile asgari olarak bu alt limit tutarları olarak dikkate alınacaktır.

Kayıtlarda yer aldığı hâlde işletmede bulunmayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşlar

Mükellefler kayıtlarında yer aldığı hâlde işletmelerinde mevcut olmayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşlarını, 31/8/2021 tarihine kadar (bu tarih dâhil), emtialar bakımından aynı nev'iden emtialara ilişkin cari yıl kayıtlarına göre tespit edilen gayrisafi kâr oranını, makine, teçhizat ve demirbaşlar bakımından kendilerince veya bağlı oldukları meslek kuruluşunca tespit edilecek rayiç bedellerini dikkate alarak fatura düzenlemek ve her türlü vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle kayıt ve beyanlarına intikal ettirebilirler.

Bu hükme göre ödenmesi gereken katma değer vergisi, ilk taksiti beyanname verme süresi içinde, izleyen taksitler beyanname verme süresini takip eden ikinci ve dördüncü ayda olmak üzere üç eşit taksitte ödenir.

Kayıtlarda yer aldığı halde işletmede bulunmayan kasa mevcudu ve ortaklardan alacaklar

Mükellefler 31/12/2020 tarihi itibarıyla düzenledikleri bilançolarında görülmekle birlikte işletmelerinde bulunmayan kasa mevcudları ve işletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla (ödünç verme ve benzer nedenlerle ortaya çıkan) ortaklarından alacaklı bulunduğu tutarlar ile ortaklara borçlu bulunduğu tutarlar arasındaki net alacak tutarları ile bunlarla ilgili diğer hesaplarda yer alan işlemlerini 31/8/2021 tarihine kadar (bu tarih dâhil) vergi dairelerine beyan etmek suretiyle kayıtlarını düzeltebilirler.

Düzeltilen tutarlar üzerinden %3 oranında hesaplanan vergi, beyanname verme süresi içinde ödenir.

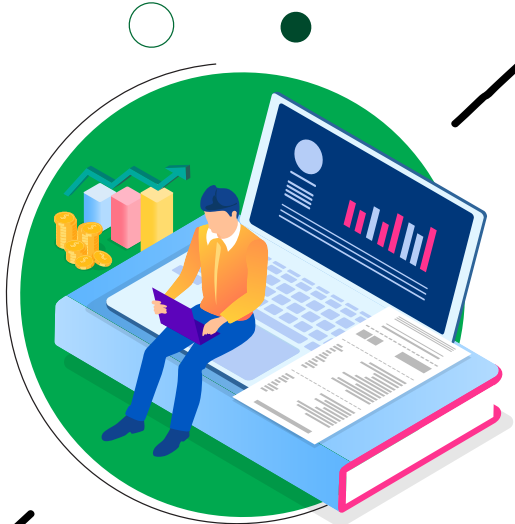
Bu kapsamda ödenen vergiler, gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilmez. Beyan edilen tutarlar ve ödenen vergiler, vergisi matrahının tespitinde KKEG olarak dikkate alınır.

İşletmelerin bilançolarında yer alan gayrimenkuller ile sabit kıymetler için yeniden değerlendirme yapma imkânı

Bu Kanun'un 11 inci maddesi ile şirketlerin aktiflerinde bulunan taşınmazlar ile amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutarak (Yİ-ÜFE değerine) bugünkü değerine getirilmesine imkân sağlanmaktadır.

Yeniden değerlendirilen bu fark için **%2 oranında** ilave bir vergi yükümlülüğü doğacak ve bu vergi 3 taksit halinde ödenebilecektir.

Aynı maddenin geçmiş kanunda da var olduğu hatırlanacaktır. Uzun yıllardır enflasyon düzeltilmesi yapılmadığı için aktif değerlerinin önemli ölçüde düşük gözüktüğünü düşünen mükellefler bu imkândan yararlanarak, bir nebze de olsa aktiflerini artırabilirler.

Aile şirketlerinde Halefiyet Planı nedir, nasıl belirlenir ve Halefler nasıl değerlendirilir?

Lerzan Nalbatoğlu
DL Avukatlık Bürosu, Ortak

Ceren Tuğçe Savaşçı
DL Avukatlık Bürosu, Avukat

Giriş

Aile şirketlerinin sürdürülebilirliğinin önündeki en önemli engellerden biri yönetimin devredilmesine ilişkin yaşanan sıkıntılar ve gecikmelerdir. Türkiye’de ve dünyada yapılan araştırmalar sonucu aile şirketleri tarafından kısa ve orta dönemli piyasa hedeflerine verilen öncelik sonucu halefiyet planı hazırlanması konusunun geri plana atıldığı Türkiye’deki aile şirketlerinin %54 oranında halefiyet planını hazırlamadığı, bu oranın dünyada ise %43 olduğu ortaya çıkmıştır. Aile şirketleri ile yapılan çalışmalar ve kurucu/mevcut ortaklar ile yapılan görüşmeler sonucu kurucu/mevcut ortak olan aile üyelerinin genellikle şirket yönetiminin aile içerisinde kalmasını istediği ancak, bunun için uygun adımları izlemekte geç kaldığı görülmüştür. Family Firm Institute tarafından yapılan bir araştırmaya göre aile şirketi sahiplerinin çoğunluğu işletmelerinin bir sonraki nesle devrini görmek isterken, %70’inin 2. nesle, %90’ının ise 3. nesle geçemeyeceği tahmin edilmektedir.

Yönetim devrinde önemli olan yeni yönetimin aile üyesi ya da profesyonel ayrımı gözetmeksizin yetenek, tecrübe, liyakat esasları doğrultusunda belirlenecek yöneticiler tarafından oluşturulmasıdır. Aile şirketleri tarafından halefiyet planı yalnızca aile üyeleri için değil tüm kilit yöneticiler için de hazırlanmalıdır. Adil, doğru ve sağlam bir halefiyet planına sahip olmak aile şirketlerinde sürdürülebilirliğin önemli adımlarından biridir.

Bir sonraki neslin (halefler) doğru yetiştirilmesi ve hâlihazırda işleyen bir düzen olan şirket yapısında yerini bulabilmesi için halefiyet planı yapılması aile şirketinde görevlendirilmelerin adil ve şirketin fayda sağlayabileceği şekilde gerçekleştirilmesi açısından oldukça gereklidir. Yurt dışında kurulu, sürdürülebilir olduğu kanıtlanmış çoğu şirketin halefiyet planlarının tamamlandığı görülebilirken, Türkiye’de birkaç şirket dışında hiçbir aile şirketinde halefiyet planlamasının yapılmadığı veya henüz tamamlanmadığı gözlemlenmektedir.

Halefiyet Planı nedir?

Halefiyet planı temelde aile şirketinin yönetiminin sonraki nesillere devrinin kime ve nasıl gerçekleştirileceğinin planlanmasıdır. Şirket içerisinde yer alacak haleflerin şirketin büyümesine ve sürdürülebilirliğine destek olabilmesi için kendi hedefledikleri görevler ve pozisyonlar doğrultusunda gelişim ve eğitim planlarının oluşturulması, bu planlamaların gerçekleştirilmesine destek verilmesi halefiyet planını oluşturur.

Dünya çapında yapılan araştırmalar aile şirketlerinde kurucu veya mevcut ortakların aile şirketini sonraki nesillere devretmek konusunda oldukça büyük zorluklar çektiğini göstermektedir. Bu devir süreci emeklilik gibi gönüllü bir süreçte gerçekleşeceği gibi, ölüm veya iş göremezlik gibi zorunlu bir durum ile ortaya çıkabilir. Bu sebeple sürecin her zaman düşünüldüğü şekilde yürümeyeceği düşünülmeli ve hem gelecek nesil aile üyelerinin hem de aile şirketinin çıkarı düşünülerek uygun halefiyet planı oluşturulmalıdır.

Aile şirketinin devri iki aşamadan oluşmaktadır; “yönetim” ve “mülkiyet” devri. Bu devir süreçleri aynı anda veya farklı zamanlarda gerçekleştirilebilir, yine de gözden kaçırılmaması gereken önemli nokta yönetim devrinin önce gerçekleştirilmesinin mülkiyet devri konusunda kolaylık sağlayacağıdır. Halefiyet planlamasında nihai hedef tüm aile üyelerinin aile şirketi yönetimi ve mülkiyeti devri sırasında bilinçli karar vermelerini sağlamak ve olası sorunları öngörerek gereken önlemleri ilk aşamalarda almalarını sağlamaktır.

Halefiyet planının şirket dışı profesyonellerce hazırlanması ve aile üyeleri tarafından yazılı olarak kabulü hem sürecin objektif ve doğru işlemesi hem de ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların önlenmesi için önem taşımaktadır.

Halefiyet planı şirketin kurumsallaşma ve sürdürülebilirlik için atması gereken en önemli adımlardan biri olan Aile Anayasası içinde düzenlenebileceği gibi ayrı bir yazılı metin ile de düzenlenebilecektir. Önemli olan gereken tüm ayrıntılara yer verilmesi, halefiyet planı üzerinde yapılacak değişikliklerin nasıl gerçekleştirileceğine dair bilgiler içermesi ve uyuşmazlıkların çözümleri için yol haritası çıkarmasıdır. Yine, tıpkı Aile Anayasasında olduğu gibi halefiyet planı da düzenli aralıklarla kontrol edilmeli ve gerekli güncellemeler yapılmalıdır.

Şirketler, halefiyet planlarını kısa, orta ve uzun vade için hazırlamalı ve bu amaçla ayrılan bütçe ve gelecek nesillerde şirkette yer almaya istekli aile üyeleri dikkate alınarak gerçekleştirmelidir.

Halefiyet planı hazırlanırken en önemli konulardan biri de zamanlamadır. Halefler henüz eğitim çağındayken hazırlanacak halefiyet planı haleflerin eğitimlerinin bu şekilde düzenlenmesi, gereken gelişim aşamalarının gerçekleştirilmesi ve yönetimin devri zamanı geldiğinde tüm sürecin planlanmış olması açısından büyük avantaj sağlamaktadır. Halefiyet planının mevcut liderlerin sağlık veya yaş nedeni ile işi bırakması anına ertelenmesi halefler arasında türlü sorunlara neden olacak ve geçiş sürecinden ziyade bir kriz aşamasına dönüşecektir.

Halefiyet planı içerisinde yer alacak halefler nasıl seçilmelidir?

Aile şirketi kurucu ortakları genellikle tüm çocuklarının şirket içerisinde yer almasını istemekte ve çoğu zaman aile şirketi kurmanın nedenlerinden birinin tüm çocuklarına ve ailesine rahat bir yaşam sağlama amacı olarak görmektedir. Yine de bu durum her aile üyesinin istihdam edileceği veya yönetimde yer alacağı anlamına gelmemelidir aksi halde gerekli yeterliliğe ya da isteğe sahip olmayan haleflerin aile şirketine yer alması öngörülen veya öngörülemeyen çeşitli sorunlara yol açacaktır.

Halefiyet planı içerisinde yer alacak haleflerin seçilmesi için gerekli şartlar ve ölçütlerin aile şirketi içinde planlanması ve yazılı hale getirilmesi gerekmektedir. Halefiyet planı içerisinde yer alacak haleflerin seçilmesindeki ilk kriter tüm şirketlerin ve ülkelerin kalkınmasında engel teşkil eden cinsiyet ayrımcılığının yapılmamasıdır.

Halefiyet planı hazırlanırken karar verilmesi gereken temel nokta kimlerin istihdam edileceği, tüm çocukların halefiyet planı içerisinde yer alıp almayacağıdır. Aile üyelerinin yalnızca aile üyesi olmasından dolayı aslında yetersiz olduğu bir alanda istihdam etmek diğer şirket çalışanları arasında huzursuzluğa sebep olacak aynı zamanda aile üyesinin de kendi öz saygısını zedeleyebilecektir.

Halefler; ailelerin sunduğu, kendi isteğini beyan eden veya yönetim kurulunca tavsiye edilen adaylardan oluşabilecektir. Bu süreçte yer alacak halefin şirket bünyesinde görev alma ve bu doğrultuda yetiştirilme konusunda istekli olması aranmalıdır. Halef aday için gelecekteki pozisyonu belirlenirken kişisel özellikleri ve özel yetenekleri mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Aile üyeleri tarafından aile meclisinde veya aile anayasasında halefiyet planı sonrası ancak gelişim programı ve eğitimlerini belirlenen plan dahilinde tamamlayan haleflerin şirket içerisinde yer alabileceğine ilişkin karar alınması önerilmektedir.

Gelişim programı halefler arasında herhangi bir ayrımcılığa neden olmaması adına genel hatları ile yazılı olarak tanımlanmalı ve gelişim programının planlanması ve yürütülmesinde bağımsız uzmanlardan danışmanlık alınmalıdır.

Gelişim programı nasıl gerçekleştirilmelidir?

Gelişim programı hedeflenen pozisyon kapsamında farklılıklar gösterebilmekte ise de genel hatları ile tüm haleflere eşit imkanların sağlanmasını garanti etmelidir. Gelişim programı ile yapılabilecek planlamalara örnekler aşağıdaki gibidir;

- Belirlenen sayıda yabancı dil öğrenilmesi,
- İşleri tanımak için lise başlangıcı itibari ile işyeri iş yeri ziyaretleri yapma,
- Üniversite ve yüksek lisans eğitimlerinin tamamlanması,
- Üniversiteden itibaren belirlenen süre boyunca yapılacak plan çerçevesinde şirketin değişik bölümlerinde staj yapma,
- Kişisel yetkinlik becerileri eğitimlerinin tamamlanması,
- Hedeflenen pozisyona uygun olarak başka şirketlerde belirlenen süre boyunca deneyim kazanma,
- Şirket içerisinde sürekli rotasyon ile tüm bölümler hakkında bilgi sahibi olma,
- Hedeflenen pozisyona uygun olarak şirkette gerekli görülen süre boyunca alt kademedeki görevlendirme,
- Hedeflenen pozisyona yönelik teknik eğitimler,
- İcra Kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılım,
- Yönetim Kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılım,
- Varlık eğitimi (az ve belirli bir parayla bir müddet geçinme, seyahat etme gibi) alma.

Aile şirketlerinde yönetim ve mülkiyete talip olan halefler için, şirket yönetiminde/ mülkiyetinde yer almayacak haleflerle kıyaslandığında yönetim becerileri değerlendirilerek daha fazla eğitim gerektiren alanları belirlenmeli ve buna uygun ek programlar hazırlanmalıdır.

Haleflerin gelişim programlarına uyumu takip edilmeli ve aksayan bir durum olması halinde yapılması gereken müdahaleler zamanında gerçekleştirilmelidir. Herhangi bir negatif durumla karşılaşmamak adına Haleflerin gelişimlerinin izlenmesi konusunda bağımsız profesyoneller de görevlendirilebilecektir.

Sonuç

Kurucu ve/veya mevcut ortakların yönetim devrine gösterdiği direnç çoğu zaman aile şirketleri için sürdürülebilirliğin önündeki en önemli engellerden biri olmuştur. Halefiyet planı oluşturulmasından kaçınmak veya süreci geciktirmek; devir zorunlu hale geldiğinde şirket içerisinde kaos ortamı yaratmaktan başka bir sonuç sağlamayacaktır. Haleflerin doğru gelişimi, gereken eğitim ve deneyimi kazanması mecburi veya istek üzerine gerçekleşecek yönetim devrinde hazır olmaları demektir.

Halefiyet planı oluşturulması ayrıntılı ve büyük özen isteyen bir konu olup, halef adaylar arasında herhangi bir anlaşmazlık çıkmaması ve adil bir program sağlanabilmesi adına profesyonellerce hazırlanması önem arz etmektedir. Bu süreç yalnızca halefiyet planının hazırlanması değil, devir zamanı geldiğinde geçişlerin uygun ve sorunsuz şekilde yapılması için de geçerlidir.

Önemine binaen gerekli düzenlemelerin vaktinde yapılması herhangi bir çıkar çatışmasını ve bunun sonucunda aile şirketine yansıtacak sorunların öngörülerek engellenmesi demektir. Unutulmamalıdır ki, halefiyet planı oluşturulması için hiçbir zaman erken değildir ama geç kalmanın geri döndürülemez sonuçları olması kaçınılmazdır.

Risk yönetimi “bir başkasının” işi mi?

Murat Günaydın
Deloitte Türkiye
Risk Danışmanlığı, Direktör

Risk hayatın her yerinde, her adımında ve doğal olarak şirketler de bu gerçeğin dışında değil. Peki, şirketlerde; riskin algılanması, yönetilmesi ve bunların sistematik olarak takibine yönelik şekilde periyodik olarak yapılan risk değerlendirmeleri ve daha genel olarak risk farkındalığı, ne kadar amacına yönelik ve şirket içerisinde ne kadar sahiplenilir durumda? Yaptığımız çalışmalarda ve değerlendirmelerde; organizasyonlarda, bu konunun ciddiye alınma seviyesine göre farklı yaklaşımlar görüyoruz. Kimi şirket faaliyetlerini risk temelli olarak yürütürken kimi şirket ise riski çoğunlukla göz ardı ederek daha kısa dönemli önceliklerle ve taktiksel olarak çalışmayı tercih edebiliyor.

Tavsiyemiz tabii ki riskin her zaman bir yerlerde değerlendiriliyor olması ve kurum genelindeki farkındalığının sağlanması yönünde olacaktır. Bununla birlikte şu soru sıkça karşımıza çıkıyor: “Risk yönetimi kimin işi?”

Bu soruya farklı organizasyonlarda, çeşitli profesyonellerden çok ilginç cevaplar alabiliyoruz. En iyi uygulamaları da göz önünde bulundurarak cevap vermeye çalışalım isteriz.

Bildiğiniz üzere Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü yakın zamanda Üçlü Savunma Hattı Modeli yaklaşımını güncelleyerek Üçlü Hat Modeli¹ (IIA'nın Üçlü Hat Modeli – Üçlü Savunma Hattı ile İlgili Güncelleme, Temmuz 2020) haline getirdi. Önceki Modelde, bir kısım görev ve sorumluluklar birinci hatta (iş biriminde) olacak şekilde ikinci hat içerisinde yer alan Risk Yönetimi sorumluluğu, yeni model kapsamında birinci hat rollerinin bir parçası olmaya ve yönetimin kapsamı içinde yer almaya devam etmekte. Bu açıdan bakıldığında risk yönetimi, işi bilfiil gerçekleştiren, operasyonu işleten kişilerin, görevlerini yerine getirirken gözetmesi gereken bir kavram olmakla beraber; bu işi, kurum içerisinde derli toplu bir şekilde sevk ve idare edebilmek adına bir yönetim organının da desteğinin olması beklenmektedir. Buna ek olarak; organizasyonların tepesinde yer alan yönetim organının da risk iştahını belirleyici olan rolünün yanı sıra risk yönetiminin gözetimini yapma sorumluluğu da bulunmaktadır.

Birçok çalışmada, görüşmede ve yaklaşımda vurgu yaptığımız üzere; tepe yönetimin desteği ve takibi olmayan süreçlerin, uygulamaların; kurumlar içerisindeki yaşam döngülerinin kısıtlı tartışılmaz bir gerçek. Risk yönetiminin de istenilen düzeyde ve sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için bu destek şart. Bu kısımda özetle söylememiz gereken; operasyonel görevleri olan çalışanlardan; organizasyonun tepe yönetimine kadar herkesin risk yönetiminde bir payı olması gerekir. Bu görevler birbirlerinden farklı büyüklükte ve farklı etki alanlarına sahip olabilir. Yerine getirilen bu görevlerin tamamlayıcı nitelikte ve birbirini tekrar etmeyecek şekilde organize edilmesi gerekir.

Doğal olarak, iç denetimi bu süreçlerden ayrı tutmak imkânsızdır. İç denetim, süreçlerin olağan ve günlük akışına müdahil olmadan; yönetsel bir karar alacak görevleri üstlenmeden; risk yönetimi faaliyetinin, yukarıda bahsedilen her bir aşamada ne kadar etkin ve doğru bir şekilde yapıldığına dair tarafsız ve objektif bir güvence sağlayan paydaş olarak çok kritik bir rol üstlenmektedir. Son tahlilde, risk yönetimi, iç denetimin işi olmamakla birlikte, iç denetim kendisini risk yönetimi çalışmalarından arı tutamaz, bu çalışmaların etkinliğinin değerlendirilmesi konusunda sorumluluk almaktan kaçınamaz.

¹ <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/Three-Lines-Model-Updated-Turkish.pdf>

Risk yönetiminin organizasyonlarda kimin işi olduğu konusundaki kafa karışıklığı hali veya gerekmedikçe sorumluluk almama durumu, kurumlar için, farklı derecelerde, farklı etkilere sahip olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir.

- Temelde, paydaşlara değer yaratmak için oluşturulan stratejilerin geliştirilme safhalarında riskin göz ardı edilmesi. Bu nedenle gerçeklikten uzak ve/veya işlevsiz stratejilerin uygulamaya alınarak kurumun gitmesi gereken yönden farklı bir tarafa yönelmesi,
- Organizasyonun farklı yerlerinde, bazen birbirleriyle çakışan "risk siloları"nın oluşması. Söz konusu risk silolarının, çok boyutlu değerlendirmeye elvermemesi, çapraz riskleri göz ardı etmesi, farklı risklerin aynı anda ortaya çıkması durumunda oluşabilecek çarpan etkisinin hesaplanmasına imkân sağlamaması gibi durumlarla karşı karşıya kalınması. Bunların sonucunda yetersiz risk değerlendirmelerinin ve takibinin yapılmasıyla etkin olmayan, kuruma değer katmayan bir risk yönetim sürecinin tecrübe edilmesi,
- Yönetişim organı seviyesinde, yönetimin, risk yönetimi kapsamında yaptıklarının, aldığı aksiyonların anlaşılabilmesi veya anlaşılabilmesine yönelik yeterli bilginin oluşmaması. Bunun neticesinde, yönetim organının hatalı kararlar alması veya aldığı kararlarda şirket risklerini göz ardı ederek hareket etmesi.

Görüldüğü üzere, farklı seviyelerde "sahiplik" konusunun netleştirilmemiş olması, istenmeyen durumlara yol açabiliyor. İstenmeyen durumların en önemlisi olarak, amaca yönelik faaliyet gösterememek ve şirketi sürdürülebilir kılamamak şeklinde karşımıza çıkmakta. Bu istenmeyen durumların ortaya çıkmasının engellenebilmesinin yolu, risk zekâsına sahip bir kurum olmaktan geçiyor. Risk zekâsına sahip bir kurum olmak; öncelikle kendini tanıyan, içerisinde yaşadığı çalışma ortamının risklerinin farkındalığına sahip olmayı gerektiriyor.

Risk zekâsına sahip olan kurumlar;

- Riski karar verme süreçlerine dâhil etmiş,
- Kurumsal risk yönetimi süreçlerine, tüm organizasyonun katılımının teşvik edildiği,
- Riski zekice alan,
- Sürdürülebilir özelliklere sahip,
- “Risk yönetimi herkesin işidir” felsefesini içselleştirmiş organizasyonlardır.

Bu özelliklere sahip kurumlarda, risk yönetiminin değerinin tüm kurumca anlaşıldığını görmekteyiz. Bunu söylemiş olmakla birlikte, bu olgunluğa erişmenin bugünden yarına olamayacağının bilincinde olmak; bunun uzun ve zaman zaman engebeli bir yol olduğunun da farkında olmak gerekir. Organizasyonun buna inanarak hareket etmesinde, kurumun her kademesine sorumluluk düştüğünü hatırlatmalıyız. En büyük sorumluluğun da şirketi ortak amaca yöneltme yönünde çalışması gereken yönetim organında olduğunu bilerek hareket etmek doğru bir yaklaşım olacaktır.

AB sürdürülebilirlik dönüşümü için çitayı yukarı çekti: fitfor55

Değer zincirindeki ihracatçımızı neler bekliyor?

Mine İzmirli

Deloitte Türkiye
Sürdürülebilirlik Hizmetleri, Kıdemli Müdür

14 Temmuz'da Avrupa Komisyonu, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarını 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine kıyasla net sera gazı emisyonlarını en az %55 oranında azaltmaya uygun hale getirmek için bir teklif paketini kabul etti. Bu paket kısaca fitfor55 olarak adlandırılıyor.

fitfor55 paketi, sera gazı salımlarının azaltılmasını sağlayarak Avrupa'nın 2050 yılına kadar dünyanın iklim açısından nötr ilk kıtası olmasını öngören Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın gerçekleştirilmesi yolunda dev bir adım. Komisyon, Avrupa İklim Yasası'nda kabul edilen hedeflere ulaşmak, ekonomiyi ve toplumu adil, yeşil ve refah bir dönüşüme sokmak için yasal araçlar sunuyor. AB'nin bu önemli adımı atması ile aynı günlerde ise Türkiye de bir Eylem Planı yayımladı. İhracatımızın yarısını gerçekleştirdiğimiz AB ile ticari ilişkilerimizi korumak; AB'deki Yeşil yatırımların Türkiye'ye çekilmesi ve yeşil dönüşümün desteklenmesini hedefleyen bir yol haritası niteliğindeki Yeşil Mutabakat Eylem Planı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi 16.07.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı.

Türkiye'de üretim yapan işletmeler bu düşük karbon dönüşümünün hızına yetişebildiği ölçüde rekabetçiliklerini koruyabilecek. Paketin ve Eylem Planının geneline bakalım, sonrasında da ülkemizde hangi sektörlerin nasıl etkileneceğini inceleyelim.

AB'nin *fitfor55* olarak adlandırılan teklif paketinin içeriği oldukça geniş. Paket içeriğinde önümüzdeki on yılda sera gazı emisyon azaltımlarını hızlandırmak için öngörülen uygulamalar şunlar: Mevcut AB Emisyon Ticareti Sisteminin sıkılaştırılması; emisyon ticaretinin yeni sektörlerle genişletilmesi ve yenilenebilir enerji kullanımının ve enerji verimliliğinin artması; karbon sızıntısını önlemek için önlemler ve doğal karbon yutaklarının artırılması. Paket, enerji ürünlerinde vergilendirmeden, Yenilenebilir Enerji Direktifi ve Enerji Verimliliği Direktifi'nde güncellemelere; Havacılık ve Deniz Ulaşımında Yakıtlarla ilgili düzenlemelere kadar birbirini bütünüleyici birçok düzenleme içeriyor. Paket ayrıca Sosyal İklim Fonu ile bu dönüşümün desteklerini de ortaya koyuyor.

Her bir düzenlemenin ticaret rejimi üzerine ayrı ayrı etkileri beklenmekle birlikte, öncelikle ihracat alanında Türkiye'yi temsil eden işletmelerimizi en yakından ilgilendiren ve yeni bir yaklaşım getiren Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizmasını açmakta fayda var.

Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması ne getiriyor?

Dünya Ticaret Örgütü (WTO) kurallarına ve AB'nin diğer uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak tasarlanan Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması şu şekilde işleyecek: AB'ye ihracat yapan işletmelerimiz, mallarını AB karbon fiyatlandırması şartları altında üretseydi karbona ne kadar bir harcama yapacaksa aynı tutara karşılık gelen karbon sertifikaları satın alacak. Bir başka deyişle, üreticimiz AB'nin karbon fiyatlandırma kuralları çerçevesinde artık atmosfere saldıgı sera gazlarını da hesaplayarak; sebep olduğu iklim değişikliği etkisi kadar maliyete katlanacak. İşletmelerimiz ihraç edecekleri malların üretiminde kullanılan (ham madde ve ara mallar için) karbon için üçüncü bir ülkede zaten bir fiyat ödediğini gösterebildiğinde, AB ithalatçısı için karşılık gelen maliyet tamamen düşülebilecek.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ile AB üyesi olmayan ülkelerdeki üreticileri, üretim süreçlerinde düşük karbonlu dönüşüme teşvik ederek karbon kaçağı riskini azaltmaya yardımcı olması hedefleniyor.

Bu düzenleme aslında tek değil; benzerlerine hâlihazırda dünyanın çeşitli bölgelerinde de rastlıyoruz: Belirli elektrik ithalatına düzenlemelerin uygulandığı Kaliforniya Eyaleti ya da Kanada ve Japonya gibi bazı ülkeler bunlara birer örnek olarak gösterilebilir. Ek olarak, IMF ve OECD yakın zamanda bu tür önlemlerin sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik uluslararası çabaları nasıl destekleyebileceğini incelemek için çalışmalar yürüttü.

G20 Maliye Bakanları 9-10 Temmuz 2021 tarihli toplantılarının ardından yayımladıkları bildiride, karbon fiyatlandırma mekanizmalarının kullanımı konusunda uluslararası koordinasyonun artırılması yönündeki ihtiyaca da işaret ettiler.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması aşamalı olarak uygulanacak ve başlangıçta yalnızca yüksek karbon kaçağı riski taşıyan belirli sayıda ürün için bağlayıcılık getiriyor: Demir ve çelik, çimento, gübre, alüminyum ve elektrik üretimi. Bu ürünler için 2023'ten itibaren piyasaya arzını kolaylaştırmak ve üçüncü ülkelerle diyalogu kolaylaştırmak amacıyla bir raporlama sistemi uygulanacak ve AB'ye ithalat yapan ülkeler 2026'da mali düzenleme ödemeye başlayacak.

İlk aşamada etkilenecek sektörler hangileri?

Bu, demir-çelik, çimento, alüminyum, elektrik ve gübre üretimi sektörlerinde üretimden başlamak üzere tüm ihracatçılarımızı yakından ilgilendiren bir gelişme. Komisyonun önerisine göre, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması 2025'in sonuna kadar kademeli olarak yürürlüğe girecek. 2023'ten itibaren çelik, alüminyum, çimento, gübre ve elektrik gibi ürünler kapsama alınacak. 2026 itibariyle de AB'nin ithal ettiği tüm mallar için geçerli olacak: CBAM- Sınırdaki Karbon Düzenlemesi kapsamına giren ürün ihracatçıları ulusal makamlara kayıt yaptıracak. Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması sertifikaları satın alacak. Sertifikaların fiyatı AB ETS tahsisatlarının haftalık ortalama açık artırma fiyatına bağlı olarak hesaplanacak. AB ithalatçısı işletmemiz, her yıl 31 Mayıs'a kadar bir önceki yıl AB'ye ithal ettikleri mal miktarını ve mallardaki gömülü emisyonlarını beyan edecek.

Türkiye'de işletmelerimiz açısından bakarsak AB ile Gümrük Birliği, Türkiye-AKÇT STA'sı ve 1/98 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı başta olmak üzere, ikili ve uluslararası anlaşmalar Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın etki alanını yakından ilgilendiriyor. İşte olası bir sınırdaki karbon düzenlemesinin Gümrük Birliği ile AB'ye sağlanan entegrasyonda zedeleyici etki yaratmaması amacıyla Türkiye; AB politikalarıyla uyumlu bir şekilde atılabilecek adımların değerlendirilmesine yönelik eylemleri ortaya koydu. Yeşil Mütabakat Eylem Planı'nı yayımladı. Eylem Planının "Sınırdaki Karbon Düzenlemesi" başlığı altında AB'nin sınırdaki karbon düzenlemesinin Türkiye-AB ticareti üzerindeki etkilerinin sınırlandırılmasına yönelik çalışmalar özellikle enerji yoğun ve kaynak yoğun sektörlerimizi ilgilendiriyor.

Yeşil Mütabakat Eylem Planı'na yakından bakalım:

- Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın enerji yoğun ve kaynak yoğun sektörlerimize etkilerinin senaryolar bazında modellenerek sektör bazında çalışılması,
- Karbon Düzenlemesine tabi olabilecek öncelikli imalat sanayi sektörlerinde sera gazı salımının azaltılmasının desteklenmesi,
- AB'nin sınırdaki karbon düzenlemesi dikkate alınarak karbon fiyatlandırma konusundaki ülkemiz pozisyonunun belirlenmesi,
- Sektörler üzerinde oluşacak ilave maliyetlere ve ekonomik etkilerine yönelik çalışmalar yapılarak, artan maliyetlere yönelik destek mekanizmaları geliştirilmesi,
- Sanayiden kaynaklı sera gazı emisyonlarının izlenmesine yönelik sistemin ihtiyaçlara göre geliştirilmesi,
- AB tarafından belirlenecek metodoloji/standartlar çerçevesinde belgelendirme faaliyeti gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve raporlamaya ilişkin teknik destek sağlanması,
- Döngüsel ekonomi çerçevesinde öncelikli sektörler belirlenerek, sektörlerle yönelik detaylı etki ve ihtiyaç analizi yapılması,
- AB'nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planına adaptasyonu sağlayacak bir Türkiye Döngüsel Ekonomi Eylem Planı hazırlanması,
- Yeşil OSB ve Yeşil Endüstri Bölgesi sertifikasyon sisteminin hayata geçirilmesi,
- Yeşil dönüşüm için gerekli teknolojik altyapı güçlendirilecek AR-GE çalışmalarının desteklenmesi,
- Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi çalışmalarının yaygınlaştırılması kapsamında Ulusal Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi (YDD) Veri Tabanı geliştirilmesi,
- Ulusal Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi YDD Platformu kurulması,
- AB tarafından hayata geçirilecek Sürdürülebilir Ürün Mevzuatı, AB Kimyasallar Mevzuatı, Eko-Tasarım ve Enerji Etiketlemesi Mevzuatlarına uyum yoluyla yeşil ve döngüsel ekonomiyi destekleyecek düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi,
- Sürdürülebilir Ürün İnisiyatifi sektörlerle yönelik bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmesi,
- Ulusal Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim Eylem Planı hazırlanması,
- Türkiye Çevre Etiket Sistemi yaygınlaştırılacak ve AB ile iş birliği olanaklarının geliştirilmesi,
- 26 Düzey 2 Bölgesinde kurulu Kalkınma Ajansları tarafından bölgelerde yeşil ve döngüsel ekonomiye geçişi desteklemek amacıyla kaynak verimliliği çalışmaları yürütülmesi,
- Yeşil dönüşümü desteklemek amacıyla ihtiyaçların belirlenmesi ve AB'de sağlanan teşvik unsurları da dikkate alınarak ulusal teşvik sisteminin gözden geçirilmesi,
- Sanayide yeşil ve döngüsel üretime ve emisyon azaltımına katkıda bulunacak faaliyetlerde/projelerde uluslararası finansman kaynaklarının ve IPA fonlarının kullanımının desteklenmesi öngörülmüyor.

Fark edilebileceği gibi ulusal eylem planımızı dünyada çığır açan sürdürülebilir ekonomi dönüşümü ile uyumlu, yeşil yatırımları teşvik eden, küresel değer zincirlerinin dönüşümüne katkı sağlayacak ve katma değerli üretimi de destekleyecek bir yol haritası olarak okumak mümkün. Son olarak, Aile İşletmeleri ve özellikle ihracatçılar olarak Eylem Planındaki taahhütlerin takipçisi olmamız, işletmemizin bu hedefler doğrultusunda eksiklerini ve güçlü olduğu noktaları belirlememiz, dönüşümün gerisinde kalmamak için en azından karbon envanterlerimizi hazırlamamız ve karar alma mekanizmalarına katılımı araştırmamız önem arz ediyor.

Kurumlar Vergisi mükellefleri ile diğer bazı kişilere Gerçek Faydalanıcı bilgisi bildirimini verme zorunluluğu getirdi

Kürşat Temel

Deloitte Türkiye
Vergi Hizmetleri, Müdür

Türkiye'nin de üyesi olduğu Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı Vergi Amaçlarına Yönelik Şeffaflık ve Bilgi Değişimi Küresel Forumu, vergi kaçakçılığıyla mücadele amacına yönelik olarak birtakım standartlar oluşturmuş olup, tüzel kişiliklerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin gerçek faydalanıcısının bilinmesi de standart unsurlarından biridir. Bu kapsamda da gelirlerin/servetlerin arkasındaki gerçek isimlerin bilinmesi vergi kaçakçılığı ile mücadele açısından büyük önem taşıdığı için 529 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 31.08.2021 tarihine kadar gerçek faydalanıcı bilgisi verme yükümlülüğü getirilmiştir.

Gerçek Faydalanıcı bilgisini kimler verecek?

31.08.2021 tarihine kadar gerçek faydalanıcı bilgisini vermesi gerekenler;

- A) Kurumlar vergisi mükellefleri,
- B) Kollektif şirketlerde şirketi temsile yetkili kimse veya ortak, eshamsız komandit şirketlerde komandite ortaklardan biri ve adi ortaklıklar adına en yüksek ortaklık payına sahip kişi, Türkiye'de yönetim merkezi olan veya Türkiye'de mukim yöneticisi olan yabancı ülkede kurulmuş trust ve benzeri teşekküllerin yöneticileri, mütevellileri veya temsilcileri,

Tedbirler Yönetmeliğinde 11/10/2006 tarihli ve 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasında yükümlü sayılan;

- A. Bankalar,
- B. Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar,
- C. Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler,
- D. Finansman ve faktoring şirketleri,
- E. Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri,
- F. E) Ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları,
- G. Yatırım ortaklıkları,
- H. Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ile sigorta ve reasürans brokerleri,
- I. Finansal kiralama şirketleri,
- J. Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar,
- K. Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasına ilişkin saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi,
- L. Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ile kargo şirketleri,
- M. Varlık yönetim şirketleri,
- N. Kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler,
- O. Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü,
- P. Kıymetli madenler aracı kuruluşları,
- Q. Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler,
- R. İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler,
- S. Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar,
- T. Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler,
- U. Spor kulüpleri,
- V. Noterler,
- W. Savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere; taşınmaz alım satımı, sınırlı aynı hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar,
- X. Bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler,
- Y. Finansal piyasalarda denetim yapmakla yetkili bağımsız denetim kuruluşları,
- Z. Kripto varlık hizmet sağlayıcılar,
- AA. Tasarruf finansman şirketleri,

ve bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından talep edildiğinde müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin gerçek faydalanıcı bilgisini Başkanlığa bildirmek zorundadır.

Merkezi yurt dışında bulunan yükümlünün şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından talep edildiğinde müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin gerçek faydalanıcı bilgisini Başkanlığa bildirmek zorundadır.

Gerçek Faydalanıcı kimdir?

a) Tüzel kişiliğin %25'i aşan hissesine sahip gerçek kişi ortakları,	a) Tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişiler,	Kurucular, mütevellî, yönetici, denetçi veya faydalanıcı sıfatını haiz olanlar ya da bu teşekküller üzerinde nüfuz sahibi olanlar gerçek faydalanıcı olarak kabul edilerek bildirim konusu edilecektir.
b) Tüzel kişiliğin %25'i aşan hissesine sahip gerçek kişi ortağının gerçek faydalanıcı olmadığından şüphelenilmesi veya bu oranda hisseye sahip gerçek kişi ortak bulunmaması durumunda, tüzel kişiliği nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi ya da kişiler,	b) (a) bendi kapsamında gerçek faydalanıcının tespit edilememesi halinde tüzel kişiliği olmayan teşekkül nezdinde en üst düzeyde icra yetkisine sahip gerçek kişi ya da kişiler,	
c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentleri kapsamında gerçek faydalanıcının tespit edilemediği durumlarda, en üst düzey icra yetkisine sahip gerçek kişi ya da kişiler		

Gerçek Faydalanıcı bildirimünün dönemi – verilme zamanı – şekli

Kurumlar vergisi mükellefleri ilk bildirimini "gerçek faydalanıcıya ilişkin bildirim formu" nu doldurarak 31.08.2021 tarihine kadar ve daha sonraki bildirimlerini ise geçici vergi beyannameleri ve yıllık kurumlar vergisi beyannamesi ekinde bildirmek zorundadır.

Kurumlar vergisi mükellefleri gerçek faydalanıcı bildirimini ile gerçek faydalanıcıların adı, soyadı, vatandaşlıkları, kimlik numaraları ve adresleri, varsa telefon, faks ve elektronik posta bilgileri ile gerçek faydalanıcılığın sebebini bildirilecektir.

Kurumlar vergisi mükellefleri dışında kalan diğer mükellefler ile diğer kişiler; ilk bildirimini "gerçek faydalanıcıya ilişkin bildirim formu" nu doldurarak 31.08.2021 tarihine kadar ve daha sonraki bildirimlerini ise her yılın Ağustos ayı sonuna kadar Gelir İdaresi Başkanlığına bir form ile elektronik ortamda bildirmek zorundadır.

Kurumlar vergisi mükellefleri dışında kalan mükellefler ile bildirim yapması gereken diğer kişiler gerçek faydalanıcı bildirimini ile gerçek faydalanıcıların adı, soyadı, vatandaşlıkları, kimlik numaraları, adresleri, varsa telefon, faks ve elektronik posta bilgileri ile gerçek faydalanıcılığın sebebini bildirilecektir.

Yukarıda belirtilenlerin yeni mükellefiyet tesis ettirmesi veya daha önce bildirim ekledikleri bilgilerde değişiklik olması halinde, yeni mükellefiyet tesisini veya bilgi değişikliğini, bunların gerçekleştiği tarihi takip eden bir ay içerisinde bildirmeleri gerekmektedir.

Söz konusu "gerçek faydalanıcıya ilişkin bildirim formu" İnternet Vergi Dairesinde "Diğer Bildirim ve Bilgi Girişleri" menüsünde yer almakta olup, ekran görüntüsü aşağıdaki gibidir.

Tüzel Kişi veya Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekkülün Bilgileri

*Adına gerçek faydalanıcı bildirimini yapmanın bilgileri yazılacaktır.

Vergi Kimlik No:

Unvan:

Türü:

Yıl:

Ay:

Ülke:

İl:

İlçe:

Adres:

Düzenleyen Bilgileri

Formu Dolduran Kişinin Adı ve Soyadı:

Formu Dolduran Kişinin Unvanı:

Formu Dolduran Kişinin TCKN / YKN ya da Pasaport Seri No:

Formu Dolduran Kişinin Adresi:

Formu Dolduran Kişinin Telefon Numarası:

Formu Dolduran Kişinin E-Posta Adresi:

Kağıt ortamda bildirim mümkün mü?

Gerçek Faydalanıcı Bildiriminin vergi dairesinden alınacak veya alınan kullanıcı kodu, parola ve şifre ile elektronik ortamda verilmiş olması gerekmektedir. Elektronik ortamda verilmiş olması içinde sistem üzerinden onaylama işleminin yapılmış olması gerekmektedir.

Bildirimin yapılmamasının cezası nedir?

Bildirilmesi gereken bilgileri bildirmeyen, eksik veya yanıltıcı bildirimde bulunan mükellefler hakkında Vergi Usul Kanunu ilgili ceza hükümleri uygulanacaktır.

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı tarafından yapılacak araştırma, inceleme ve uluslararası bilgi değişimi ile vergi incelemesine yetkili olanlar tarafından yapılacak araştırma ve incelemeler neticesinde, gerçek faydalanıcı bilgisi bildiri verme zorunluluğu getirilenler mükellef ve diğer kişilerin gerçek faydalanıcı bilgisine ilişkin hatalı kayıtların bulunduğu tespit edilmesi halinde, gerekli cezai işlemlerin ve sicil kayıtlarında gerekli değişikliklerin yapılabilmesi amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığına bilgi verilecektir.

Deloitte.

Deloitte Türkiye

İstanbul Ofis

Deloitte Values House
Maslak No1
34398
İstanbul
+90 (212) 366 60 00

Ankara Ofis

Armada İş Merkezi
A Blok Kat:17 No:27-28
Söğütözü, Ankara
06510
+90 (312) 295 47 03

İzmir Ofis

Novus Tower
Şehit Polis Fethi Sekin
Cad. No:4 K:21
Ofis: 241-242-243
Bayraklı, İzmir
+90 (232) 464 70 64

Bursa Ofis

Zeno Center İş Merkezi
Odunluk Mah.
Akademi Cad.
C Blok K:6 D:24
Nilüfer, Bursa
+90 (224) 324 25 00

Çukurova Ofis

Güneş Panorama İş Merkezi
Reşatbey Mah.
Türk Kuşu Cad. Bina No:1
B Blok Ofis:704-705-706
Seyhan, Adana
+90 (322) 237 11 00

www.deloitte.com.tr

@deloitteturkiye

@deloitteturkiye

@deloitteturkiye

@deloitteturkey

@deloitteturkey

@deloitteturkey

Deloitte; İngiltere mevzuatına göre kurulmuş olan Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL") şirketini, üye firma ağındaki şirketlerden ve ilişkili tüzel kişiliklerden bir veya birden fazlasını ifade etmektedir. DTTL ve üye firmalarının her biri ayrı ve bağımsız birer tüzel kişiliktir. DTTL ("Deloitte Global" olarak da anılmaktadır) müşterilere hizmet sunmamaktadır. Daha fazla bilgi almak için www.deloitte.com/about adresini ziyaret ediniz.

Deloitte, birçok farklı endüstride faaliyet gösteren özel ve kamu sektörü müşterilerine denetim, danışmanlık, finansal danışmanlık, risk danışmanlığı, vergi ve ilgili alanlarda hizmet sağlayan dünyanın önde gelen profesyonel hizmetler firmalarından birisidir. Deloitte dünya çapında farklı bölgelerde ve 150'den fazla ülkede yer alan global üye firma ağı ile, her beş Fortune Global 500® şirketinden dördüne hizmet vermektedir. Deloitte'un yaklaşık 330.000 kişilik uzman kadrosunun iz bırakan bir etkiyi nasıl yarattığı konusunda daha fazla bilgi almak için websitemiz www.deloitte.com adresini veya [Facebook](#), [LinkedIn](#) ya da [Twitter](#) sayfalarımızı ziyaret ediniz.

Bu belgede yer alan bilgiler sadece genel bilgilendirme amaçlıdır ve Deloitte Touche Tohmatsu Limited, onun üye firmaları veya ilişkili kuruluşları (birlikte, "Deloitte Network" olarak anılacaktır) tarafından profesyonel bağlamda herhangi bir tavsiye veya hizmet sunmayı amaçlamamaktadır. Şirketinizi, işinizi, finansmanınızı ya da mali durumunuzu etkileyecek herhangi bir karar ya da aksiyon almadan, yetkin bir profesyonel uzmana danışın. Deloitte Network bünyesinde bulunan hiçbir kuruluş, bu belgede yer alan bilgilerin üçüncü kişiler tarafından kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek zarar veya ziyandan sorumlu değildir.

© 2021. Daha fazla bilgi için Deloitte Türkiye (Deloitte Touche Tohmatsu Limited üye şirketi) ile iletişime geçiniz.